

Bron 1

Persoon: Soekarno

Soekarno is vóór de oorlog een van de oprichters van een nieuwe politieke partij. Die wil onafhankelijkheid voor Indonesië. In de Tweede Wereldoorlog is Indonesië bezet door Japan. Soekarno werkt eerst een tijdje met de Japanners samen, omdat hij hoopt dat hij zo zijn doel kan bereiken.

Soekarno leest op 17 augustus 1945 een verklaring voor: Indonesië is voortaan een onafhankelijk land. De nieuwe Indonesische vlag wordt gehesen, en het volkslied wordt gezongen. De Nederlandse regering wist van niks.

Fragment uit: Het begon met peper, *Marrit Boogaars, Annemiek de Groot, Juul Lelieveld en Liesbeth Rosendaal. 2025*

Bron 2

Persoon: De regering van de Verenigde Staten

De Verenigde Staten waarschuwen Nederland: Als ze militairen sturen om hun kolonie te behouden, dan zullen de VS de Marshallhulp verminderen. Nederland kreeg deze hulp om het land weer op te bouwen na de Tweede Wereldoorlog.

‘Het komt niet vaak voor dat bondgenoten zulke dreigende taal moeten uitslaan. Nederland protesteerde hevig, maar Amerika was niet van plan om de Republiek [Indonesië] opnieuw tot concessies te dwingen.’

Fragment uit: *Revolusi, David van Reybrouck, 2020*

Bron 3

Persoon: Sutan Sjahrir

Sutan Sjahrir is, naast Soekarno en Hatta, in Nederland vooral bekend als een van de grondleggers van de Indonesische onafhankelijkheid. Als verzetsstrijder staat hij voor een grote en belangwekkende geschiedenis. 'Anders dan Hatta en Soekarno streefde Sjahrir echt naar vrijheid voor iedereen,' vertelt Ter Kulve. 'Hij was een groot tegenstander van de rangen- en standenmaatschappij die Indië toen was.'

Sjahrir wilde niet, zoals Hatta en Soekarno, samenwerken met de Japanners. Hij ging in het verzet. Na de onafhankelijkheid van Indonesië was Sjahrir even premier, maar hij kreeg het al snel aan de stok met Soekarno. Die sloot hem op en verbande hem. In 1966 overleed hij in Zürich.

Bron: verslag (5 mei 2017) van een bijeenkomst door een journalist waarin mevrouw Ter Kulve, die als jong meisje in Indonesië woonde, vertelt dat ze vindt dat Sjahrir meer erkenning moet krijgen in Nederland.

Bron 4

Persoon: Huib van Mook

Huib van Mook was de Gouverneur-Generaal van Nederlands-Indië, de bestuurder van de kolonie.

Van Mook keerde in oktober 1945 terug naar Jakarta. Daar zaten 150.000 Nederlanders nog in de Japanse interneringskampen. De Britten moesten zorgen voor hun evacuatie en waren bereid daarvoor extra troepen te sturen. Daarvoor stelden ze als voorwaarde dat Nederland zou gaan onderhandelen met Soekarno. Van Mook zag geen andere uitweg dan te doen wat de Engelsen van hem vroegen. Het parlement in Nederland veroordeelde dit en vroeg koningin Wilhelmina hem te ontslaan. Dat wilde ze niet, op zo'n ongelukkig moment midden in de strijd. Van der Star: 'Mijn vader was in dat opzicht pragmatisch. Hij zei: "Ik mag die Soekarno ook niet, maar ik ga wel met hem praten, want anders komt er helemaal niets van de grond".'

Bron: In Trouw (24 mei 2020) wordt de zoon van Huib van Mook geïnterviewd, Wouter van der Star. Hij vertelt over de rol van zijn vader na 1945.

Bron 5

Persoon: Koningin Juliana

Op 27 december 1949 wordt in Amsterdam een verdrag ondertekend. Indonesië is voortaan onafhankelijk van Nederland. De personen die het verdrag ondertekenen zijn premier Hatta, premier Drees en koningin Juliana.

Juliana houdt bij de ondertekening een toespraak. Ze vindt het een ingrijpende gebeurtenis. Ze zegt dat beide volken niet langer meer tegenover elkaar staan, maar naast elkaar. Maar wel met pijn en vol wrok en spijt. Ze roept het Nederlandse volk op om mee te werken, en te helpen wanneer Indonesië daar om vraagt.

Uit: Algemeen Dagblad, 28 december 1947

Bron 6

Persoon: Mohammed Hatta

Mohammed Hatta groeide op in Nederlands-Indië. Hij studeerde economie in Rotterdam en beseftte dat de band tussen Nederland en Nederlands-Indië ongelijkwaardig was. Toen hij na elf jaar Nederland terugkeerde naar huis, werd hij gearresteerd en zes jaar gevangengezet. Vanaf 1942 werkte Hatta samen met de Japanse bezetters, om via hen onafhankelijkheid te bereiken. Die tijd bracht hem ook vaker samen met een andere strijder voor dat doel, Soekarno. In 1945 riep hij samen met Soekarno de onafhankelijkheid uit. Hatta schreef de tekst, Soekarno las hem voor.

Bron: *In Trouw (9 mei 2020) worden de drie dochters van Mohammed Hatta geïnterviewd. Er staat ook een profiel in van Mohammed Hatta.*

Bron 7

Persoon: De Nederlandse vice-premier Willem Drees

In juli 1947 gaan Nederlandse militairen naar Indonesië. Het doel is om het land als kolonie van Nederland terug te krijgen. Gouverneur-generaal Van Mook en de Nederlandse generaal Spoor sturen berichten vanuit Batavia naar de Nederlandse regering over het verloop de strijd.

In de ministerraad van 13 augustus 1947 reageert Willem Drees woedend op de gekleurde berichten uit Batavia. Hij vond dat Van Mook en Spoor van tevoren veel te optimistisch waren geweest. Hij wilde absoluut niet verder gaan met de militaire acties in Indonesië.

Fragment uit: Indië, betovering en desillusie, *Thom Hoffman*, 2022

Bron 8

Persoon: Generaal Simon Spoor

Generaal Simon Spoor had de leiding over de Nederlandse militairen die in 1947 naar Indonesië werden gestuurd. In 2016 verscheen het boek *De brandende kampongs van Generaal Spoor*, waarin Spoor 'een koloniale generaal met bloed aan zijn handen' wordt genoemd. Kleindochter Sacha gelooft niet dat haar grootvader van al het geweld op de hoogte was. 'Hij schrijft in bladen die het leger uitgaf, dat het niet de bedoeling is dat je onschuldige mensen neerschiet. Hij is erg bezig om zijn mensen daarin te beïnvloeden. En tegelijkertijd is het natuurlijk wel een oorlog. Een oorlog in die tijd. Ik vind het lastig om dat in deze tijd te beoordelen.'

Bron: *De kleindochters van generaal Simon Spoor worden geïnterviewd in de krant Trouw (10 september 2020). Ze hebben allebei hun grootvader niet gekend.*

